
Світова політика

УДК 327 [(470+571): (510)]

*Зуєв Є. В.**Студент Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка***ЗБЛИЖЕННЯ РОСІЇ ТА КИТАЮ В КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО
ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО І
КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ**

Надається опис зближення Росії та Китаю на міжнародній арені та співробітництва цих двох країн у різних сферах. Аналізується вплив цього співробітництва на глобальний стан міжнародних відносин.

Ключові слова: зовнішня політика Росії, зовнішня політика Китаю, міжнародне співробітництво, глобальний рівень, Шанхайська організація співробітництва.

Серед експертів, в російському політикумі, в політичних колах Китаю немає єдиної думки щодо необхідності та можливості російсько-китайського зближення. Частина, розуміючи значні стратегічні перспективи, які відкриваються перед державами в разі поглиблення співробітництва, підтримують формування нового об'єднаного центру сил РФ-КНР. Інші, на противагу, називають ряд проблем, які заважають стратегічному партнерству двох держав.

Політичне співробітництво. Політичне співробітництво КНР та РФ витікає зі спільних цілей, яких держави прагнуть досягти на міжнародній арені.

Обидві країни декларують прагнення до побудови багатополярного світу, що обов'язково викличе спротив з боку США. РФ та Китай прагнуть переглянути існуючий світовий порядок та гегемонію США в ньому.

З огляду на це, Росія та Китай узгоджують свою позицію з ключових питань, що розглядають Радою Безпеки ООН. Так, останнім прикладом взаємодії було спільне вотування Резолюції РБ ООН по Сирії 2012 року [1].

На даний момент для здійснення успішної зовнішньої політики Китай повинен виконувати три головні завдання — забезпечувати внутрішню безпеку, створювати умов для експорту, забезпечувати контроль над буферними територіями — Внутрішня Монголія, Тибет, Сінцзян. Головною загрозою є легка можливість морської блокади Китаю з моря — через відсутність потужного флоту та географічні особливості узбережжя Китаю та прилягаючих морів. Саме для цього Китай хоче створити військові бази Пакистані, М'янмі, Бангладеш, на Шрі-Ланці. КНР має історично зумовлені важкі відносини з сусідами — Японія, Корея, Індія. Також існує конфлікт з країнами Південно-Східної Азії в процесі поступової інтеграції їх економік в китайську. Тут є інтерес військово-політичного блоку з РФ, для деблокування та пошуку надійних партнерів в регіоні [5].

Важливим є політичне співробітництво в рамках ШОС. Згідно з доповіддю СІПРІ (Стокгольмський інститут досліджень проблем миру), першочерговим завданням в рамках цієї організації є підтримка стабільності в прикордонних регіонах країн членів ШОС [2]. Обидві країни зацікавлені в недопущенні розширення зони нестабільності з Афганістану на територію країн Центральної Азії. Зокрема, Китаю це життєво важливо для забезпечення неханських територій. При тіснішій інтеграції РФ та регіону в рамках ЄврАзЕС та збалансування китайських та російських впливів в Центральній Азії у вигравшій будуть всі — РФ, Китай, центральноазіатські держави, які бояться поглинання регіону однією з великих держав [4]. Також в рамках ШОС в ході російсько-китайського співробітництва був розроблений проект Договору запобігання розміщенню та застосуванню зброї в космосі. Цей документ викликав негативну реакцію у США [8].

Військове співробітництво. Військові питання — військовий бюджет Китаю на 2012 рік досяг 106 млрд. доларів, заради його збільшення було пожертвовано темпами росту ВВП. Важливим елементом є флот — зокрема Китай вже спустив на воду перший авіаносець. Самостійно Китай, незважаючи на свою могутність, не здатний ще довго протистояти США на морі. Тому чи не єдиним партнером в регіоні у військовій сфері може бути Росія.

По-перше, Росія володіє сучасною бойовою технікою, необхідною для Китаю. На даний момент здійснюється поставка зенітно-ракетних систем, комплексів ПВО, бойових та транспортних літаків і гелікоптерів, літаків-заправників, засобів наземної радіолокації і зв'язку, крилатих ракет, ракетних систем морського базування. Найслабшим місцем в ВПК Китаю залишається виробництво двигунів, в цій сфері Китай найбільше розраховує на Росію. Досвід військово-технічного співробітництва включає не тільки поставки готових зразків зброї, а і організацію ліцензійного виробництва зброї на території КНР.

По-друге, як зазначалось вище, Китай ставить за мету створити потужний морський флот, який зможе конкурувати з флотом США в Тихому та Індійському океанах. Чи не єдиним партнером в цій сфері є Росія. РФ постачає Китаю дизель-електричні торпедні підводні човни, есмінци, ескадрені міноносці.

По-третє, Китай зацікавлений в російських воєнних та військово-технічних знаннях. В російських спеціалізованих ВНЗ, а також Військовій академії Генштабу навчають більше 140 тисяч китайських військовослужбовців. Крім цього регулярно, на виконання відповідних контрактів, в російських навчальних центрах проходять підготовку екіпажі кораблів та підводних човнів, літаків, систем ПВО. Китайці активно освоюють російські інноваційні технології шляхом обміну спеціалістами з РФ [2].

З 2005 року в рамках ШОС здійснюються військові навчання «Мирна місія», в яких беруть участь збройні формування обох країн. Також регулярно з 2005 року відбуваються російсько-китайські військово-морські навчання. В квітні 2012 року були проведені наступні, одною з головних цілей яких було відпрацювання захисту виняткових економічних зон. Таким чином передані теоретичні знання з військового мистецтва можуть бути закріплені на практиці [8].

Економічне співробітництво. За розрахунками експертів, при збереженні існуючих темпів росту Китай до 2020 року обжене США по обсягу ВВП [3].

Тому для Росії є надзвичайно вигідним посилення економічних зв'язків з державою, яка в недалекому майбутньому займе лідируючі позиції в світовій економіці. Співробітництво в економічній сфері між РФ та КНР здійснюється в рамках двосторонніх форумів. Проведено 6 Російсько-китайських економічних форумів, на яких здійснюється

обговорення ключових питань двосторонніх економічних відносин та відбувається підписання угод.

Керівник китайської делегації на останньому економічному форумі зауважив: «Ми маємо можливість і впевненість для підтримки сприятливої тенденції розвитку російсько-китайського економічного співробітництва, створення нових напрямів співпраці в сферах енергетичних ресурсів, високих технологій, інфраструктури, фінансів, туризму. В наших силах реалізувати мету в досягненні товарообігу в розмірі 100 млрд. доларів США до 2015 р., а до 2020 р. — 200 млрд. доларів США». В свою чергу, керівник російської делегації Жуков висловив особливу подяку Китаю за підтримку російської сторони у вступі до СОТ.

Росія і Китай починають здійснювати спроби для відкриття нових напрямків у двосторонньому економічному та торговому співробітництві. Жуков зазначив, що дві країни досліджують нові точки дотику в таких областях як інноваційні технології, енергетика, ядерна енергетика, космічна техніка і захист навколишнього середовища.

В рамках даного форуму було підписано 16 документів з економічного та торговельного співробітництва двох країн на суму 7 млрд. доларів США. Форум, що спонсорували Міністерство фінансів Китаю та Міністерство економічного розвитку Росії, відвідали понад 500 представників обох країн [7].

Китай відкрито і приховано включається в конкурентну боротьбу з США в сфері глобалізації. Одним з елементів є прагнення перетворити юань в світову валюту. РФ і Китай вже здійснюють розрахунки в юанях. Планується повний перехід у двосторонніх розрахунках на рублі та юані [6].

Одними з ключових в економічному діалозі є енергетичні питання. 27 вересня 2010 року була запущена китайська гілка «Сковородино — Мохе» російського нафтопроводу Східна Сибір — Тихий океан. Російські компанії «Роснефть» і «Транснефть» і китайська CNPC уклали договір на поставки нафти в обсязі 15 млн. т щорічно протягом 2011–2030 років, з можливістю збільшення обсягів до 30 млн. т щорічно [7]. РФ орієнтується на Китай в енергетичних питаннях, для того щоб вийти на ринок Азійсько-Тихоокеанського регіону. Зі свого боку, Китай зацікавлений в подальшій диверсифікації поставок нафти і газу. Основними поставниками нафти в Китай є Саудівська Аравія, Ангола, Іран, Оман та інші. З 2010 до них долучилась і Росія. Російські поставки нафти для Китаю є надійнішими, адже у випадку гіпотетичного конфлікту з США

Китай повністю втрачає для себе нафту з Африки та Перської затоки. В США найпотужніший у світі флот, тоді ж як китайських флот зараз лише на початковому етапі свого створення [5].

Важливим є перспективний проект в галузі суднобудування. В жовтні 2009 року була підписана угода про створення суперверфі у Владивостоці. Мова йде про спільні інвестиції з боку Росії та Китайської сингапурської компанії. Загальний обсяг інвестицій в проект складе 200 млн. доларів США [7].

Співробітництво в культурній сфері. Основним рушійним механізмом співпраці між Росією і Китаєм в галузі освіти, культури, охорони здоров'я і спорту є Російсько-китайська Комісія з гуманітарної співпраці (в її складі 5 підкомісій і 3 робочі групи). Договірні-правову базу розвитку культурних зв'язків з Китаєм складає міжурядова Угода про культурне співробітництво, підписану 18 грудня 1992 р., міжурядові плани культурного співробітництва, а також робочі плани по співробітництву між окремими відомствами двох країн, розраховані на найближчі кілька років.

Ключові аспекти гуманітарної співпраці:

розширення програм обміну студентами, спільна підготовка бакалаврів;

популяризація вивчення російської мови в Китаї і, відповідно, китайської мови в Росії; (До числа досягнень в галузі освіти слід віднести організацію Центрів китайської мови в Москві, Санкт-Петербурзі і Владивостоку і російської мови в Пекіні, Шанхаї та Харбіні)

створення культурних центрів;

сприяння туристичному обміну, підвищення якості послуг туристичної індустрії;

активізація контактів між ЗМІ.

Конкретними заходами, що проводяться в рамках гуманітарного діалогу РФ-КНР є такі:

У 2009 році проведено Рік російської мови у Китаї, 2010 рік — Рік китайської мови в Росії;

Планується проведення Року російського туризму в Китаї в 2012 році і Року китайської туризму в Росії в 2013 році, що розширить обізнаність громадян обох країн про своїх КНР та РФ [7].

Гуманітарна співпраця є своєрідним «десертом», який РФ та Китай отримують у разі збереження успішних тенденцій у стратегічному партнерстві. Переваги для громадян обох країн є очевидними.

Отже, Китай і Росія будуть поступово формувати новий центр сили, рівномірно поглиблюючи рівень співробітництва у всіх сферах. Військово-політичний блок, про який часто ведуть прихильники російсько-китайського зближення є завданням стратегічної перспективи, адже на даний момент країни не хочуть серйозно псувати відносини зі США.

Список використаних джерел:

1. Взаимодействие России и Китая на международной арене. [Електронний ресурс]/ИТАР-ТАСС — Режим доступу до ресурсу: <http://www.itar-tass.com/c109/164278.html>
2. Военно-техническое сотрудничество РФ и КНР: реалии и перспективы. [Електронний ресурс]/Военное обозрение—Режим доступу до ресурсу: <http://topwar.ru/8104-voenno-tehnicheskoe-sotrudnichestvo-rf-i-kr-realii-i-perspektivy.html>
3. Китай обгонит США по объему ВВП. [Електронний ресурс]/Вести.ру — Режим доступу до ресурсу: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=448206>
4. Китайская внешняя политика в глобальном и региональных измерениях. [Електронний ресурс] / Институт Дальнего Востока — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ifes-ras.ru/component/content/article/1/417-kitajskaya-vneshnyaya-politika-v-globalnom-t-regionalnyh-izmereniyax>
5. Оценка китайской стратегии. [Електронний ресурс]/Джордж Фридман//ИноСМИ — Режим доступу до ресурсу: <http://inosmi.ru/world/20120307/187711821.html>
6. Российско-китайский центр торгово-экономического сотрудничества. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://www.ruschina.com/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=32&Itemid=25
7. http://www.ruschina.com/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=32&Itemid=25
8. Россия и Китай подвели итоги сотрудничества в 2011 году (пресс-конференция Посла России в КНР С.С. Разова) [Електронний ресурс]/Посольство России в Китае — Режим доступу до ресурсу: <http://www.russia.org.cn/rus/2854/31294432.html>
9. Шанхайская организация сотрудничества [Електронний ресурс]/Википедия, свободная энциклопедия — Режим доступу

до ресурсу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Шанхайская_организация_сотрудничества.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2013 р.

Зуев Е. В. Сближение России и Китая в контексте формирования нового мирового военно-политического, экономического и культурного центра

Даётся описание сближения России и Китая на международной арене и сотрудничества этих двух стран в различных сферах. Анализируется влияние этого сотрудничества на глобальное положение международных отношений.

Ключевые слова: *внешняя политика России, внешняя политика Китая, международное сотрудничество, глобальный уровень, Шанхайская организация сотрудничества.*

Zuyev Y. V. Rapprochement of Russia and China in the context of formation of new global military, political, economic and cultural center.

The description of rapprochement of Russia and China on international level and cooperation between these two countries in different spheres. The article analyses the influence of cooperation on global international relations.

Keywords: *Russian foreign policy, foreign policy of China, international cooperation, global level, Shanghai Cooperation Organization.*